

Management review CO₂-reductiesysteem

Rapportage augustus 2018

(Referentiejaar = 2010)

Opgesteld door: I. Bangma 	Akkoord: O. Van der Ende
--	---

1. Inleiding

Op 23 februari is een management review gehouden waarin naar het functioneren van de CO₂-prestatieladder, de energieprestaties en de voortgang van de CO₂-reductiedoelstellingen is gekeken. De input voor deze management review bestond uit:

- De geactualiseerde emissie inventarisatie, juli 2018
- De CO₂-reductie doelstellingen, jan 2017
- De CO₂-reductie maatregelen 2015-2019, jan 2017
- Interne audit, juli 2018
- CI-audit Handboek versie 3.0, november 2016
- CI-rapport na corrigerende maatregelen, nov 2017
- Ketenanalyses, januari 2017
- Ketennitiatieven
- Overige ontwikkelingen op gebied van CO₂-reductie

2. Energie prestaties

Voor deze management review zijn de energie prestaties van het huidige jaar tot het uitvoeren van deze management review afgezet tegen de prestaties van het referentiejaar 2015. Op basis van deze vergelijking wordt gekeken hoe de voortgang is van het CO₂-reductiebeleid. Tevens wordt gekeken of er trends zijn te zien in de significante energiestromen.

Om een goed beeld te krijgen is de uitstoot gerelateerd aan het gemiddeld aantal FTE's in die periode.

Activiteit	1e helft 2015		1e helft 2016		1e helft 2017		1e helft 2018	
	CO ₂ (ton)	Ton/FT E	CO ₂ (ton)	Ton/FT E	CO ₂ (ton)	Ton/FT E	CO ₂ (ton)	Ton/FT E
Brandstofverbruik leaseauto's, busjes etc.	155,63	1,23	161,11	1,24	168,05	1,24	160,54	1,11
Brandstofverbruik materieel	1562,41	12,30	668,60	5,14	1298,18	9,55	885,85	6,15
Gasverbruik vestigingen	11,36	0,09	8,61	0,07	8,53	0,06	8,16	0,06
Totaal scope 1	1729,40	13,62	838,32	6,45	1474,76	10,84	1054,56	7,32
Elektriciteitsverbruik vestigingen	0,93	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Elektriciteitsverbruik op bouwlocaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Brandstofverbruik zakelijke kilometers met privé auto	178,88	1,41	123,06	0,95	145,99	1,07	144,07	1,00
Vliegverkeer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal scope 2	179,81	1,42	123,06	0,95	145,99	1,07	144,07	1,00
Totaal Scope 1 & 2	1909,21	15,03	961,38	7,40	1620,75	11,92	1198,63	8,32

3. Trends in de energie prestaties

In de 1e helft van het jaar 2018 is ten opzichte van de 1^e helft van het basis jaar 2015 per FTE 6,7 ton CO₂ minder uitgestoten. De verdeling naar scope ziet er als volgt uit:

- Scope 1 : - 675 ton
- Scope 2 : - 36 ton

De totale uitstoot over de eerste helft van het jaar 2018 is uitgekomen op 1198,7 ton. Dat is ten opzichte van de eerste helft van het referentiejaar 2015 een afname met 711 ton.

Wanneer we de uitstoot in 2018 vergelijken met de voorgaande jaren dan zien we dat deze lager uitkomt dan in de eerste helft van 2015 en 2017.

De uitschieter in de 1^e helft van 2015 heeft als oorzaak dat in de wintermaanden met een grote ploeg is doorgewerkt op een groot project in Limburg, waarbij ook extra conditioneren van de te conserveren brug met drogers noodzakelijk was.

De grote uitstoot in de 1^e helft van het jaar 2017 wordt volledig veroorzaakt door het uitlopen van het project Wilhelminabrug. Het falen van het nieuw aangebrachte verfsysteem ten gevolge van een productfout in de geleverde verf heeft voor een enorme vertraging gezorgd. Ook hier was, geheel onvoorzien, intensieve conditioneren van de te conserveren brug met drogers noodzakelijk om in de winterperiode het werk als nog op te kunnen leveren.

Dergelijke uitschieters in het conditioneren bij infra-projecten in de winterperiode hebben zich in de eerste helft van 2018 niet voorgedaan. Wel zien we een trend bij opdrachtgevers in de industrie dat ze het werk bijna het hele jaar willen door laten gaan. De belangen van de asset owner (onderhoudsplanning en het zo kort mogelijk uit bedrijf nemen) zijn dan doorslaggevend.

In de tabel valt dan ook te zien dat de uitschieters in scope 1 voor veruit het grootste deel veroorzaakt worden door het brandstof verbruik materieel. Het brandstof verbruik materieel is direct afhankelijk van:

- Hoeveelheid werk
- Soort werk
- Uitvoeringsperiode

Als bedrijf streven we naar een groei, waardoor ook de hoeveelheid werk toe zal nemen. In 2017 is de omzet rond de 12% toegenomen t.o.v. 2016. De verwachting is dat de groei in 2018 rond de 20 tot 30% uit gaat komen. Door de uitstoot terug te rekenen naar FTE's wordt dit enigszins genormaliseerd.

Op het soort werk is door ons slechts beperkt invloed uit te oefenen, daarbij speelt het aanbod van werk, de wensen van klanten en ook de omstandigheden (bijvoorbeeld werken buiten de periode april-september) een grote rol. De CO₂-uitstoot die verband houdt met het type werkzaamheden is niet te normaliseren door deze om te rekenen naar FTE's, daarom is het ook lastig om conclusies te verbinden aan een stijging of daling van de uitstoot als gevolg van het brandstof gebruik materieel.

Het afwijkende brandstof verbruik in de 1^e helft van 2015 en de 2^e helft van 2016 is voornamelijk gerelateerd aan incidenten buiten onze invloedssfeer, waardoor er doorgewerkt diende te worden in de wintermaanden om aan de contractuele verplichtingen van de opdrachtgever te kunnen voldoen.

In die zin is het geen afwijking in de werking van de CO₂-prestatieladder. Wel heeft het tot gevolg gehad dat de doelstelling om reductie te behalen er door geschaad worden.

4. Voortgang maatregelen

Om de CO₂-reductiedoelstelling te behalen zijn er maatregelen bepaald. Een jaar geleden zijn de doelstellingen en maatregelen opnieuw vastgesteld voor een periode tot 2019. In deze review wordt de voortgang van deze maatregelen beoordeeld o.b.v. de status en de effectiviteit van de maatregelen.

Waar voorheen het basisjaar 2010 als referentie is genomen, is voor de beschreven reductie-doelstellingen behorende bij de onderstaande maatregelen het jaar 2015 als referentiejaar vastgesteld.

Handhavende maatregel brandstofverbruik materieel				
Energieaspect	Kans	Maatregel	Energie-reductie	Status
Brandstofverbruik materieel	Verlagen verbruik machines door aanschaf nieuwe machines	Bij vervangen materieel letten op laag brandstofverbruik	0 tot 1,5% van het brandstofverbruik t.o.v. 2015	continueren
Effectiviteit	In 2017 waren er nog geen machine aan vervanging toe. Extra capaciteit die enkele keer nodig was is ingevuld met(moderne) inhuur machines.			
Besluit	Handhaven maatregel. Budget gereserveerd in jaarbegroting voor 2018 Voor inhuur van machines zullen we overstappen naar een andere leverancier. Enerzijds heeft dit te maken met onvrede over de dienstverlening, anderzijds met een moderner machinepark.			

Reductiemaatregel brandstofverbruik materieel				
Energieaspect	Kans	Maatregel	Energie-reductie	Status
Brandstofverbruik materieel	Verminderen brandstofverbruik aggregaten	Onderzoeken of inplannen op capaciteitsbehoefte van aggregaten in deelfasen van een project CO ₂ -reductie en kosten effectief is.	Nader te onderzoeken	continueren
Effectiviteit	Vanaf 2016 acteert de TD als interne verhuurder (vanuit Equipment services BV) om meer grip te krijgen op goed beheer (onderhoud) een efficiëntere inzet van materieel op de projecten. Er is geïnvesteerd in enkele kleinere aggregaten. De uitvoering geeft de verwachte beschikbaarheid wekelijks door. Daarmee heeft de TD een actueel overzicht om op te sturen. Het komt nu bijna niet meer voor dat een groot aggregaat op locatie wordt ingezet 'omdat die er nu eenmaal staat'. De capaciteit wordt beter ingepland en afgestemd op de behoefte. Er is in 2017 geïnvesteerd in twee kleinere aggregaten zodat het niet nodig is om bij kleinere gebruiksbehoefte een zwaardere versie neer te zetten omwille van gebrek aan beschikbaarheid van een alternatief.			
Besluit	Maatregelen continueren.			

Reductiemaatregel brandstofverbruik materieel				
Energieaspect	Kans	Maatregel	Energie-reductie	Status
Brandstofverbruik materieel	Verminderen brandstofverbruik verwarming	Onderzoeken van mogelijk beperken inzet verwarming door toepassen verfproducten die verwerkt mogen worden bij lage temperatuur.	Nader te onderzoeken	Er zijn enkele 'Winter grade' producten beschikbaar die bij lagere temperaturen verwerkt mogen worden. Opdrachtgevers blijken nog terughoudend in afwijken van bestek / specificaties
Effectiviteit	Beperkt. Toepassen alternatieven afhankelijk van beschikbaarheid van producten die aan de technische specificaties voldoen en afhankelijk van akkoord opdrachtgever			
Besluit	Per project in het ontwerp conserveringssysteem wel standaard meenemen in de inventarisatie van de opties. Waar mogelijk toepassen.			

Reductiemaatregel brandstofverbruik materieel				
Energieaspect	Kans	Maatregel	Energie-reductie	Status
Brandstofverbruik materieel	Verminderen brandstofverbruik verwarming	Onderzoeken of het mogelijk is beperken van het warmteverlies van afschermings-constructies	Nader te onderzoeken	continueren op Project OSK, tot 2022
Effectiviteit	Er is een alternatieve constructies voor het project OSK ontwikkeld. De effectiviteit is van de isolatie is goed. Veel minder temperatuurwisselingen dan in de buitentemperatuur. Ook dit jaar is er door vocht na binnendringend zeewater in de hulpconstructie droging noodzakelijk gebleven om de schade aan de conservering te beperken. De aangepaste werkmethode heeft wel tot een veel beheerster situatie geleid. Daardoor is de schade veel minder en de inzet machines voor conditionering ook al wel wat minder dan het eerste seizoen.			
Verbeterpunt	In deze winterstop van het project zijn er aanpassingen gedaan om de waterdichtheid te verbeteren. Deze wijze van afscherming met WB40 platen leent zich gezien de hogere investering alleen voor langer lopende projecten. Voor het project OSK, dat loopt tot eind 2022,			
Besluit	Continueren. Voor korter lopende projecten dient er naar ander alternatieven gekeken te worden om tegen geringere kosten extra isolatie te realiseren.			

Handhavende maatregel wagenpark				
Energieaspect	Actie	Maatregel	Reductie in %	Status
Personenauto	Omzetting wagenpark naar zuinigere auto's (Elektrisch, hybride of brandstof label A-B)	Continuëren leaseregeling. Stimuleren elektrisch rijden met oplaadpunten Barendrecht (4x)	2,5 % van CO2 uitstoot per km in de categorie personenauto t.o.v. 2015	Maatregel herzien in januari 2019
Effectiviteit	<p>Het beleid is tot nu toe effectief, de gemiddelde uitstoot per km blijft jaarlijks dalen. De uitstoot per kilometer is sinds 2015 gedaald met 0,7%.</p> <p>Door het wegvallen van de gunstige bijtellingsregeling vanuit de overheid is de stimulering voor zuinige auto's afgenomen. Daarnaast blijken (plug-in) hybrides en zuinige diesels in CO2 uitstoot lang niet zo gunstig al de fabrikant voorspiegeld.</p> <p>Het huidige aanbod in EV auto's is zakelijk gezien nog onvoldoende breed inzetbaar (beperkte actieradius en hoge aanschafprijs). Verwachting is wel dat, met de huidige ontwikkelingen in de autobranche, binnen 2 tot 4 jaar wel haalbaar is.</p>			
Besluit	<p>Huidige regeling niet continueren. Hybrides en plug-in hybrides worden niet meer gestimuleerd.</p> <p>Ontwikkelingen in de auto-industrie volgen. Actieve stimulering elektrisch rijden pas doorvoeren wanneer het aanbod geschikt is (prijs 25-45k en actieradius 500+ WLTP) voor brede toepassing in het wagenpark.</p> <p>De individuele keuze voor volledig elektrisch rijden wordt wel gesteund door het beschikbaar stellen van een oplaadpunt thuis en voldoende oplaadpunten op locatie Barendrecht.</p>			

Handhavende maatregel wagenpark				
Energieaspect	Actie	Maatregel	Reductie in %	Status
Personenauto	Zorgen dat er gereden wordt met de juiste bandenspanning	Attenderen zelf controle (toolbox). 2x p./jaar check standaard, bij wissel banden zomer/winter	Handhaven; geen extra reductie t.o.v. 2015 (2 tot 4% t.o.v. geen controle)	continueren tot 2019
Effectiviteit	Met juiste bandenspanning rijden is goed voor voorkomen onnodig brandstofverbruik en slijtage banden. Medewerkers geattendeerd d.m.v. nieuwsbrief.			
Besluit	Maatregel continueren			

Handhavende maatregel woon-werkverkeer				
Energieaspect	Actie	Maatregel	Reductie in %	Status
Personenauto	Waar mogelijk aantal gereden kilometers beperken	Bij selectie / inkoop personeel project reisafstand mee laten wegen. Personeel indelen voor carpools van en naar project- of trainingslocaties.	Handhaven; geen extra reductie t.o.v. 2015 (6 tot 8% t.o.v. geen maatregel)	continueren tot 2019
Effectiviteit	Redelijk effectief. Reisafstand wordt meegenomen bij het inplannen van personeel. Is niet in alle gevallen één op één door te voeren omdat 'de juiste vakman op de juiste plaats' op de projecten soms conflicterend is met minimalisatie van de reisafstand.			
Besluit	Maatregel continueren. Waar mogelijk toepassen.			

Handhavende maatregel woon-werkverkeer				
Energieaspect	Actie	Maatregel	Reductie in %	Status
Personenauto	Op en neer reizen enkele reis > 100 km voorkomen (langer lopende projecten)	Lokaal huren van verblijfruimte(s). Verblijf nabij projectlocatie tijdens de werkweek.	Handhaven; geen extra reductie t.o.v. 2015 (8 tot 11% t.o.v. geen maatregel)	continueren tot 2019
Effectiviteit	Goed. Op het project Oosterscheldekering worden in het seizoen huisjes gehuurd in het nabij gelegen vakantiepark in Burgh-Haamstede. Het Brandstofverbruik zakelijke gedeclareerde kilometers met privé auto is dan ook verhoudingsgewijs afgenomen.			
Besluit	Huidige regeling handhaven. Per project de opties inventarisatie. Waar mogelijk toepassen.			

Handhavende maatregel stroomverbruik vestiging				
Energieaspect	Actie	Maatregel	Reductie in %	Status
Stroomverbruik	leveringscontract stroom 100% groene energie (wind)	Continueren leveringscontracten groene stroom "B" type Wind of Waterkracht	0% van de totale CO2-uitstoot t.o.v. 2014	Continueren tot 2019
Effectiviteit	Effectief, totale uitstoot is 0 ton per jaar.			
Besluit	Handhaven			

Reductiemaatregel stroomverbruik vestiging				
Energieaspect	Kans	Maatregel	Reductie in %	Status
Stroomverbruik	Verminderen energieafname leverancier door eigen duurzame opwekking	Onderzoeken of toepassen zonnepanelen op het dak van vestiging te Barendrecht rendabel is	Nader te onderzoeken	Meenemen in de verbouwing
Effectiviteit	Geen directe invloed op de carbon footprint van Van der Ende. In het kader van duurzaamheid en financieel rendement op lange termijn wel waardevol.			
Besluit	Gezien de groei van het personeelsbestand op locatie Barendrecht zijn er plannen om een zijvleugel te verbouwen en daar extra kantoorwerkplekken in te richten. Het investeren in zonnepanelen wordt in de begroting van de verbouwing meegenomen.			

Reductiemaatregel gritverbruik voorbehandelen				
Energieaspect	Kans	Maatregel	Reductie in %	Status
Keten straalgrit	Verminderen totale uitstoot in de keten straalgrit door i.r.t. opdrachtgevers proactief in te zetten op het (mogen) toepassen van alternatieve technieken	Zo veel mogelijk toepassen van: Machinestrallen UHP-Waterstralen	12% reductie totale uitstoot in de keten straalgrit	Doorbraak in implementatie maatregel
Effectiviteit	Voor het machinestrallen is er winst geboekt. Eind 2017 hebben we drie tankbodems met machinestrallen kunnen uitvoeren. Voor 2018 is de verwachting dat er 11 projecten met machinestrallen kunnen worden uitgevoerd. Dat is een verdrievoudiging t.o.v. voorgaande jaren (vanaf 2015). Binnen de industrie zijn in samenwerking met Surrotec 4 projecten (Vopak en Shell) met UHP voorbehandeling succesvol uitgevoerd. Daarnaast zijn er voor de tweede helft van 2018 nog 2 projecten met UHP in opdracht gegeven.			

Reductiemaatregel gritverbruik voorbehandelen	
	<p>Opdrachtgever Shell heeft besloten om voor al het straalwerk aan de buitenzijde van tanks alleen nog van machinestralen en UHP waterstralen gebruik te maken. Bij Zenith energy is het machinestralen sinds medio 2017 de voorbehandelmethode die niet alleen is geaccepteerd maar ook de voorkeur geniet.</p> <p>Onderzoek naar andere alternatieve voorbehandelmethode ter vervanging van (een deel) van het gritstralen zoals inductie en laser hebben nog niet veel opgeleverd. De door de fabrikanten/leverancier gegeven demo's en eerste testen zijn nog niet overtuigend. Praktische toepasbaarheid is beperkt en energieverbruik is hoog.</p>
Besluit	<p>Continueren verdere uitrol UHP-waterstralen en machinestralen in de industrie.</p> <p>Ontwikkelingen in alternatieve technieken (zoals Inductie reinigen en Laser reinigen) wel blijven volgen maar pilots voorlopig onhold.</p>

5. Status bevindingen audits

Bevindingen Interne audit juni 2018:

Directe corrigerende acties uit bevindingen:

- o *In de Exel rekensheet de conversiefactoren voor 2018 controleren en waar nodig actualiseren.* Controle is uitgevoerd door Ilja. De conversiefactoren voor het spoor en OV-algemeen zijn aangepast. De overige factoren waren nog vigerend. Dit had geen consequenties voor de uitkomsten van de reken sheet. **Actie is afgehandeld.**
- o *In de Exel rekensheet 'analyse' het aantal FTE's aanpassen. De uitkomsten voor de waardes voor 1e helft 2018 van ton CO2 per FTE opnieuw vaststellen.* Correcte waarde voor FTE's is door I. Bangma opgevraagd bij E. Schouten en aangepast in het blad met de analyse van de data voor de 1^e helft van 2018. Dit had nog geen consequenties voor de uitkomsten omdat de gegevens uit de reken sheet nog niet verwerkt waren in andere documenten. **Actie is afgehandeld.**

Aanbevelingen om voortgang op doelstellingen te bevorderen:

- o *Verder uitrollen van machinestralen en hydrojetten bij andere opdrachtgevers.* Dit zal door E. Moerkerken worden opgepakt. Betreft ook deels continuering van beleid dat gevoerd wordt op de divisie Van der Ende Industry. **Actie is lopend.**
- o *Nieuw beleid en nieuwe (reductie)doelstellingen vaststellen voor de emissie vanuit mobiliteit.* Nieuwe beleidsverklaring en vaststelling reductiemaatregelen worden in januari 2019 weer voor 3 jaar vastgesteld. (Zie ook paragraaf 6). **Actie open**

6. Besluiten wijzigingen

De beleidsverklaring en de daarin opgenomen reductiemaatregelen lopen in 2019 af. In januari 2019 zullen deze worden beoordeeld en opnieuw de doelstellingen voor 3 jaar worden vastgesteld. Daarin moet met name het beleid rond het wagenpark herzien worden. De nadere invulling daarvan hangt ook nou samen met het bijtellingsbeleid vanuit de overheid, de ontwikkelingen in de autobranche, ontwikkelingen in de methode voor de meting van de CO2-uitstoot van voertuigen.

7. Besluiten initiatieven

In het streven naar reductie van de CO₂-emissies neemt Van der Ende ook actief deel aan keten initiatieven. De uitwerking daarvan is beschreven in het document sector- en keteninitiatieven.

Het betreft de volgende initiatieven:

- Lidmaatschap OnderhoudNL (Fosag)
Besluit: Van der Ende blijft actief lid van OnderhoudNL. Elard schouten zit in het bestuur. Van der Ende steekt echter geen moeite meer in de Expertgroep CO₂-reductie van OnderhoudNL. Deze is al langere tijd onvoldoende actief.
- Lidmaatschap stichting Nederland CO₂ neutraal
Besluit: Dhr. I. Bangma neemt zitting in de werkgroep Bedrijfsmiddelen 4.

Daarnaast zijn er nog enkele eenmalige initiatieven geweest, zoals specifiek voor een aanbesteding of voor kennisuitwisseling. Ook in 2018 zal Van der Ende steeds blijven streven naar het vinden van geschikte partners om nieuwe initiatieven mee te ontplooiën.

8. Functioneren CO₂-reductiesysteem

De CO₂-prestatieladder is ingevoerd in de eerste maanden van 2011. Hiertoe is een emissie inventaris opgesteld op basis van beschikbare gegevens uit 2010. Door deze emissie inventaris is inzicht verkregen in de Carbon Footprint van Van der Ende. Op basis van dit inzicht zijn de CO₂-reductiedoelstellingen de bijbehorende maatregelen bepaald.

Berekening van de Carbon Footprint over 2018 laat zien dat de totale uitstoot van de onderneming, na de stijging van de laatste jaren nu weer iets aan het afnemen is, ondanks de groei die het bedrijf doormaakt. Dit is voor een belangrijk deel een direct gevolg van de aard van de projecten (type werk en periode van uitvoeren).

Kijken we naar de afzonderlijke doelstellingen en naar de afzonderlijke emissiebronnen, dan zien we dat er zeker voortgang is geboekt, zowel sinds de start met de CO₂-prestatieladder als ook in het laatste jaar. Zo is erin scope 2 geen uitstoot meer op het onderdeel elektriciteit. De uitstoot van het wagenpark is in gr/km sinds 2010 met ruim 30% afgenomen en ook in 2017 nog iets verder gedaald t.o.v. het voorgaande jaar. Voor 2018 zien we echter dat er in de uitstoot van het wagenpark vanaf een lichte stijging is (+6%), mede door het wegvallen van de gunstige bijtellingsregeling.

Op de uitstoot van diesel verbruik van machines is binnen Van der Ende veruit de grootste emissiebron (gem. 70-80%) die voor een groot deel samenhangt met de keten gritstralen. Er is zeker vooruitgang geboekt (o.a. zuinigere machines) maar toch is die beperkt en door de sterke wisselingen in omvang en aard van de projectenportefeuille door de jaren lastig kwantitatief te monitoren. Gezien de doorbraak die in 2018 is gerealiseerd in het implementeren van alternatieven voorbehandelingstechnieken zoals UHP-waterstralen en machinestrallen, hebben we er vertrouwen in dat de doelstelling van 12% reductie in de keten gritstralen in 2019 zal worden behaald.

In het functioneren gezien vanuit de rol die de CO₂-prestatieladder speelt in het aanbestedingstraject van projecten is de laatste jaren een duidelijke verschuiving te zien. Waar enkele jaren geleden er binnen onze branche nog maar een beperkt aantal bedrijven gecertificeerd waren en slechts een enkeling op trede 5, is dit nu voor de grotere spelers gemeen goed geworden. Het onderscheidende vermogen is daarmee de laatste jaren sterk afgenomen.

Oprachtgevers stellen bovendien in hun aanbesteding steeds vaker alleen de certificering zelf als voorwaarde bij inschrijving, of zelfs alleen een ambitieniveau. Er is dan dus geen sprake van een gunningvoordeel. In die zijn functioneert de CO₂-prestatieladder niet (meer) zoals beoogd.

Het geheel overziend, de sector en keten initiatieven, bevindingen bij audits en de voorgang op maatregelen is de beoordeling van het functioneren van het CO₂-reductiesysteem als volgt:

- o Na enkele corrigerende maatregelen in de transitie naar categorie 'middelgroot bedrijf' functioneert het managementsysteem procesmatig naar behoren.
- o De emissie-inventaris, PMC en ketenanalyses bieden een goed inzicht in de emissie bronnen en de prioriteiten en mogelijkheden om te komen tot reductie.
- o De organisatie is sinds de invoering van de CO₂-prestatieladder veel bewuster gericht op de effecten op de CO₂-uitstoot in haar beleidskeuzes. Daarnaast is Van der Ende veel actiever geworden in initiatieven om te komen tot optimalisatie en innovatie, wat niet alleen de reductie van CO₂ ten goede komt.
- o Onderscheidend vermogen bij aanbestedingen is sterk afgenomen en nog nauwelijks een drijfveer voor continu verbeteren op CO₂-reductie. Wel heeft Rijkswaterstaat een beleid voor duurzaam inkopen/aanbesteden. De vraag is hoe zich dit de komende jaren gaat ontwikkelen en of CO₂-reductie weer een prominentere rol gaat spelen in de EMVI-criteria.
- o De drijvende kracht om de komende jaren de CO₂-uitstoot verder terug te dringen komt meer voort uit de eigen ambitie om MVO te integreren in de bedrijfsvoering en in de meerwaarde die Van der Ende ziet in voortdurende verbetering en innovatie voor de continuïteit van de onderneming op lange termijn. Daarbij zal de komende jaren de transitie naar een meer circulaire bedrijfsvoering een steeds belangrijkere rol gaan spelen.